یادداشت

فاشیسم آمریکایی؛ مسئله‌ای برای کل جهان

مروری بر هویت‌گرایی افراطی به عنوان زمینه مهم در ظهور فاشیسم

سیدحسن مرتضوی‌کیاسری: سخنرانی مارکو روبیو در آتن (۷ اکتبر ۲۰۲۶) بر محور هویت غربی و دوگانه خودی و بیگانه بوده است. سخنرانی او یادآور ادبیات و ارجاعات تاریخی دیکتاتورهای تاریخ است که گرایش‌های هویتی را سمت جنگ با بیگانه فرضی سوق می‌دهند. صدام در جنگ با ایران مدام به جنگ قادسیه اعراب و ایران ارجاع می‌داد، اما از نخستین قربانیان او پس از ناکامی در حمله به ایران، یک کشور عربی حامیش بود. ارجاع به اتفاقات تاریخی و هویت‌گرایی افراطی برای زمینه‌سازی حذف و جنگ در رفتار هیتلر پیش از جنگ جهانی دوم نمونه دیگر است. ناپلئون جنگ‌هایش را با جنگ‌های باستان اسکندر و امپراتوری روم با ایران تشبیه می‌کرد. او این شباهت را بهانه رسالت هویتی و نشانه پیروزی در جنگ عنوان می‌کرد. او پیش از حمله به مصر گفت: اهرام مصر چند هزار سال است منتظر شما هستند. روبیو تلاش دارد خط تمدنی پیوسته از دوران باستان تا الان به اروپا اعلام کند. خطر این ارجاعات توجیه هویت‌گرایی افراطی است که ممکن است به فاشیسم منجر شود که سازوکار مشترک با هویت‌گرایی افراطی دارد. اروپا تجربه‌های قابل توجه در سیر استیلای فاشیسم و مبارزه با آن دارد. اندیشمندان سیاسی اروپا احتمالا مفاهیم و نشانه‌های هویت‌گرایی افراطی در سخنرانی روبیو را درک کرده و عواقب همراهی با چنین جریانی را ارزیابی خواهند کرد. فاشیسم ابتدا دایره‌ای بزرگ از خودی‌ها تعریف می‌کند. با این اجماع موقت، گروه‌ها یا کشورهای خارج از آن دایره را به‌راحتی رام یا حذف می‌شوند. با تثبیت قدرت در هر مرحله تدریجا این دایره کوچک‌تر شده و گروه‌ها یا کشورهای بیشتری مشمول اقدامات حذفی می‌شوند. مرکز تصمیم و جریان‌سازی این دایره اشخاص یا گروهی هستند که با مفاهیم انسانی مثل منافع جهانی بشری میانه ندارند. نشانه این ادعا در سخنرانی مورد نظر یافت می‌شود. تمرکز و تقدیس وجوه مشترک با سایرین موقت بوده و احتمالا برای همراه‌کردن فعلی آنهاست. اشتراکات هویتی در این فرایند فریب بسیار مهم هستند. اگر اروپا بخواهد با این روند همراهی یا حتی مدارا کند، خود اروپا قربانی آن خواهد بود؛ چون اروپا فعلا نسبت به حلقه هویتی این جریان یک بیگانه بی‌خطر است. برای حلقه‌ای که هسته فکری آن «اول آمریکا» است، در نهایت هیچ بیگانه‌ای بی‌خطر نخواهد بود.

سیاست جدید سپاه در تنگه هرمز

ادامه از صفحه اول

به موازات این سیاست جدید سپاه، منابع خبری بین‌المللی از کاهش انتقال نفت از کریدور جنوبی تنگه طی دوره اخیر خبر داده‌اند. به گزارش کپلر در ۶ اکتبر، شمار نفتکش‌های عبوری از تنگه در پایین‌ترین حد از جولای به بعد بوده است. investing.com نیز از کاهش ۲۷درصدی عبور نفت از تنگه سخن گفته است. در حالی که کپلر مدعی بود تا قبل از ۲۸ سپتامبر عبور نفت خام از تنگه به طور متوسط روزی ۱۳.۵ میلیون بشکه و عبور فراورده‌های نفتی بسیار کمتر و در حد ۶۷۷ هزار بشکه در مقایسه با ۳.۶ میلیون بشکه در قبل از جنگ بوده است. به ادعای این منابع در هفته آخر سپتامبر، با احتساب نفت انتقالی از لوله‌ها، بین ۱۹.۵ تا ۲۲.۵ میلیون بشکه نفت از منطقه خلیج فارس صادر می‌شده است (البته برآوردهای متفاوتی نیز وجود داشت: Windward نفت عبوری از تنگه را کمتر و در حد ۱۰-۹ میلیون بشکه اعلام کرده بود). در جولای، کپلر کاهش ۶۰درصدی را در ترافیک کشتی‌ها اعلام کرده بود و IEA متوسط عبور نفت از تنگه در مارس تا می را ۲.۷ میلیون بشکه در روز تخمین زده بود. اما در دوره اخیر، در مورد کاهش شدید کشتی‌هایی که با سیگنال روشن از تنگه عبور می‌کنند، اتفاق نظر وجود دارد. البته تمام این رقم‌ها را باید با احتیاط در نظر گرفت، چراکه در شرایط بحرانی و با توجه به خاموشی سیگنال‌ها، راستی‌آزمایی آنها بسیار مشکل است. شاخص بهای برنت آتی شاخص مهمی است. بهای کنونی حدود ۱۰۵ دلار برای هر بشکه، همچنان بهای نسبتا بالایی نسبت به ۷۵ دلار قبل از جنگ است و حکایت از واکنش توأم با نگرانی بازار به افزایش حملات دارد. البته طیفی دیگر از عوامل مانند توفان در خلیج مکزیک، آزادکردن مقادیری از ذخایر استراتژیک، تحرکات دیپلماتیک و... نیز اثر دارند. اما این قیمت ظاهرا برای ترامپ از نظر سیاست داخلی قابل تحمل است. به‌علاوه، حتی اگر آمار بالابودن صدور نفت خام از تنگه درست باشد، این امر حاکی از عادی‌بودن وضع نیست. این مقدار نفت با هزینه بالا و بسیج نظامی صادر می‌شود و ادامه آن در درازمدت آسان نیست. اما واقعیت این است که میزان صدور نفت در حدی هست که آمریکا تصور کند از نظر سیاسی در موضعی قرار دارد که شروط ایران را نپذیرد. پایین‌بودن میزان فراورده‌های عبوری از تنگه نیز فاکتور مهمی است. سؤال مهم اکنون این است که به‌رغم حملات بیشتر علیه کشتی‌ها، چرا آمریکا طی هفته‌های اخیر تحرکات نظامی چندانی غیر از اعمال محاصره دریایی و اسکورت نفتکش‌ها نداشته است. یکی از دلایل می‌تواند تمایل ترامپ به حفظ آرامش در جریان مبارزات انتخاباتی باشد. او پنجشنبه گذشته اعلام کرد برنامه‌ای برای حمله به ایران قبل از انتخابات ندارد. احتمالا ترامپ نگران است هدف ایران کشاندن او به واکنش بیشتر، درگیری بیشتر و افزایش بیشتر بهای نفت و در نتیجه لطمه بیشتر به شانس انتخاباتی حزب جمهوری‌خواه باشد. اجتناب از منتفی‌کردن کامل دیپلماسی نیز فاکتور مهمی است. برخی از منابع آمریکایی نیز مدعی‌اند شمار کشتی‌هایی که هدف قرار می‌گیرند، همچنان به نسبت کشتی‌هایی که عبور می‌کنند، (دو از صد) زیاد نیست. اینکه ایران برخلاف اوایل سپتامبر کشتی‌های جنگی را هدف قرار نداده نیز می‌تواند فاکتور مهمی باشد.

وزارت دادگستری؛

مسئولیت ویژه با جایگاه نامتوازن

حمیدرضا اکبرپور
پژوهشگر ارشد مرکز مطالعات استراتژیک خاورمیانه

طرح سؤال ۳۹ نماینده مجلس شورای اسلامی از وزیر دادگستری درباره تعامل و هماهنگی میان قوا، فرصتی برای بازاندیشی در جایگاه یکی از متفاوت‌ترین وزارتخانه‌های کشور است. وزارتخانه‌ای که مأموریت آن در نقطه اتصال قوه قضائیه با دولت و مجلس تعریف شده، اما نسبت میان مسئولیت‌های قانونی، اختیارات اجرائی و جایگاه واقعی آن در ساختار حکمرانی، همچنان با ابهام‌ها و چالش‌هایی روبه‌رو است. اصل ۱۶۰ قانون اساسی، مسئولیت همه مسائل مربوط به روابط قوه قضائیه با قوای مجریه و مقننه را برعهده وزیر دادگستری گذاشته است. این مسئولیت، در کنار سازوکار خاص انتخاب وزیر با پیشنهاد رئیس قوه قضائیه و معرفی به مجلس برای اخذ رأی اعتماد، جایگاهی متمایز برای این وزارتخانه ایجاد می‌کند. با این حال، پرسش اساسی آن است که آیا ساختار اداری و اختیارات پیش‌بینی‌شده برای وزارت دادگستری، متناسب با چنین مأموریتی طراحی شده است؟ قانون نحوه اجرای قسمتی از اصل ۱۶۰ قانون اساسی مصوب سال ۱۳۹۴، بخشی از وظایف وزیر را مشخص کرده است؛ از جمله پیگیری لوایح قضائی در دولت، دفاع از آنها در مجلس، هماهنگی پاسخ‌گویی به کمیسیون اصل ۹۰ و پیگیری امور بودجه‌ای، اداری و نیروی انسانی قوه قضائیه در دولت. با این حال، تبصره ماده ۲ تصریح می‌کند این اختیارات مانع اعمال وظایف و اختیارات رئیس قوه قضائیه نیست. همچنین، تفویض اختیارات مالی، اداری و استخدامی مربوط به کارکنان غیرقضائی به وزیر، به تصمیم رئیس قوه قضائیه وابسته است. بنابراین، میان مسئولیت ارتباطی وزیر و ابزارهای اجرائی در اختیار او، فاصله‌ای قابل تأمل وجود دارد. البته تقویت جایگاه وزارت دادگستری نباید به معنای ایجاد مرجعیت فرادست بر قوای دیگر یا محدودکردن استقلال و صلاحیت‌های قانونی آنها تلقی شود. فلسفه وجودی این وزارتخانه، تسهیل ارتباطات نهادی، رفع موانع همکاری و پیگیری امور مشترک در چارچوب قانون است؛ نه جایگزینی برای اختیارات مستقل قوه قضائیه، دولت یا مجلس. از این‌رو، اصلاح جایگاه این وزارتخانه باید بر پایه تفکیک دقیق میان «مسئولیت هماهنگی» و «اختیار تصمیم‌گیری» صورت گیرد. تفکیکی که هم امکان پاسخ‌خواهی از وزیر را فراهم می‌کند و هم مانع شکل‌گیری تعارض صلاحیت میان قوا می‌شود.

قابل توجه است که وضعیت مذکور، مسئله‌ای فراتر از محدودیت اختیار یک وزیر است. وزارت دادگستری نه مانند سایر وزارتخانه‌ها صرفا متولی یک حوزه اجرائی مشخص است و نه در ساختار قوه قضائیه، جایگاه مدیریتی مستقلی هم‌تراز با مسئولیت گسترده بین‌قوه‌ای خود دارد. در نتیجه، اگر سازوکارهای همکاری میان نهادها به‌درستی تعریف نشده باشند، این وزارتخانه ممکن است در عمل میان انتظارات دولت، مطالبات قوه قضائیه و الزامات پاسخ‌گویی به مجلس قرار گیرد؛ بی‌آنکه ابزار کافی برای حل اختلافات یا الزام طرف‌ها به همکاری داشته باشد. کمااینکه مدت‌هاست در این موقعیت قرار گرفته است. البته ذکر این نکته ضروری است که محدودیت‌های ساختاری، مسئولیت وزارتخانه را از میان نمی‌برد. خود وزارت دادگستری نیز باید درباره میزان بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود پاسخ‌گو باشد. مسئله این است که آیا این وزارتخانه توانسته است از جایگاه مقرر در قانون اساسی، یک مأموریت سازمانی روشن و پایدار بسازد یا همچنان بخش مهمی از عملکرد آن به پیگیری‌های موردی، مکاتبات اداری و روابط اشخاص وابسته است؟

بی‌شک نبود سازوکارهای منظم برای ثبت اختلافات بین‌قوه‌ای، تعیین مسئول پیگیری، ارزیابی نتایج و انتقال تجربه میان دوره‌های مدیریتی، می‌تواند مانع تبدیل مسئولیت قانونی به کارآمدی نهادی شود. در این میان، فاصله میان مدیران منصوب‌شده از بیرون و بدنه کارشناسی وزارتخانه نیز شایسته توجه است. ورود مدیران جدید به‌خودی‌خود نقطه‌ضعف محسوب نمی‌شود؛ مسئله زمانی پدید می‌آید که تغییر مدیریت با شناخت ناکافی از مأموریت اختصاصی وزارتخانه، بی‌توجهی به تجربه انباشته کارشناسان یا گسست در برنامه‌های پیشین همراه شود. وزارت دادگستری بیش از بسیاری از دستگاه‌ها به حافظه سازمانی، تسلط بر حقوق اساسی و اداری، شناخت فرایندهای تقنینی و آگاهی از محدودیت‌های نهادی هر سه قوه نیاز دارد. بدون چنین پیوستگی‌ای، تغییر مدیران ممکن است به تغییر اولویت‌ها و تکرار فعالیت‌هایی منجر شود که پیش‌تر نیز انجام شده‌اند.

چالش دیگر، همپوشانی مأموریت‌ها با بخش‌هایی از قوه قضائیه و دولت است. معاونت حقوقی ریاست‌جمهوری، معاونت امور مجلس رئیس‌جمهور، واحدهای حقوقی دستگاه‌های اجرائی و بخش‌های حقوقی، بین‌المللی و تقنینی قوه قضائیه، هرکدام وظایف قانونی خود را دارند؛ اما در موضوعاتی مانند بررسی و پیگیری لوایح قضائی، اظهارنظر حقوقی، ارتباط با مجلس و حل اختلافات صلاحیتی، نقاط تماس متعددی میان این نهادها وجود دارد. این همپوشانی الزاما به معنای تداخل غیرقانونی نیست، اما در صورت فقدان تقسیم کار روشن می‌تواند به موازی‌کاری، تعارض مواضع یا نامشخص‌ماندن مسئولیت نهایی منجر شود. در چنین شرایطی، وزارت دادگستری گاه با این دشواری مواجه می‌شود که برای انجام مأموریت خود باید با دستگاه‌هایی همکاری کند که بخشی از وظایف مرتبط را مستقلا انجام می‌دهند و لزوما تابع سازوکار هماهنگی آن وزارتخانه نیستند. راه‌حل، حذف یا تضعیف نهادهای دیگر نیست، بلکه تعیین دقیق مرز وظایف، تعریف مسیر رسمی ارجاع امور و روشن‌کردن مسئولیت هر دستگاه در فرایندهای مشترک است.

برای اصلاح این وضعیت، نخست باید مأموریت بین‌قوه‌ای وزارت دادگستری در قالب یک برنامه عملیاتی مشخص بازتعریف شود؛ برنامه‌ای که برای هر حوزه، مسئول پیگیری، دستگاه‌های همکار، مهلت اقدام و شاخص ارزیابی داشته باشد. دوم، لازم است سازوکاری دائمی برای حل اختلافات حقوقی و اداری میان وزارتخانه، بخش‌های ذی‌ربط قوه قضائیه و معاونت‌های ریاست‌جمهوری ایجاد شود. سوم، باید بدنه کارشناسی تخصصی وزارتخانه تقویت و انتقال تجربه در دوره تغییر مدیران به یک رویه سازمانی تبدیل شود. چهارم، ارزیابی عملکرد وزارتخانه باید بر نتایج واقعی، مانند حل اختلافات، کاهش موازی‌کاری و بهبود فرایند تصویب و پیگیری لوایح متمرکز شود و نه صرفا تعداد جلسات و مکاتبات.

در نهایت، مسئله وزارت دادگستری را نه می‌توان صرفا به ضعف مدیران تقلیل داد و نه تمام مشکلات آن را با استناد به محدودیت‌های قانونی توجیه کرد. این وزارتخانه هم به اصلاح ساختار و تقویت ظرفیت‌های خود نیاز دارد و هم به روشن‌شدن نسبت میان مسئولیت قانونی و اختیارات اجرائی. اگر قرار است وزارت دادگستری مسئولیت هماهنگی روابط قوه قضائیه با دولت و مجلس را بر عهده داشته باشد، باید ابزارهای نهادی، نیروی کارشناسی و سازوکارهای همکاری متناسب با این مأموریت نیز برای آن فراهم شود. در غیر این صورت، اصل ۱۶۰ قانون اساسی بیش از آنکه به هماهنگی مؤثر قوا منجر شود، به مسئولیتی گسترده با ظرفیت اجرائی محدود تبدیل می‌شود.

توصیه توسیدید به آمریکا

مهار بحران و حفظ راه گفت‌وگو

علیرضا دقیقی
وکیل پایه یک دادگستری

اگر توسیدید امروز زنده بود، احتمالا برای رویارویی آمریکا و ایران نسخه‌ای ساده بر مبنای «پیروزی» یا «تسلیم» ارائه نمی‌کرد. روایت او از جنگ نشان می‌دهد قدرت‌های بزرگ نه‌فقط در میدان نبرد، بلکه به اثر ترس، غرور، خطای محاسباتی و زیاده‌روی راهبردی نیز تضعیف می‌شوند. برای آمریکا، هشدار اصلی پرهیز از درگیری‌های طولانی و پرهزینه‌ای است که ممکن است با موفقیت‌های نظامی همراه باشند، اما منابع، اعتبار بین‌المللی و انسجام ائتلاف‌ها را فرسوده کنند. قدرت برتر اگر محدودیت‌های خود را نادیده بگیرد و برای مصالحه جایی باقی نگذارد، ممکن است به‌جای مهار رقیب، انگیزه مقاومت را در او تقویت کند. برای ایران نیز درس اصلی، پیوند میان تاب‌آوری، محاسبه واقع‌بینانه و دیپلماسی است. مقاومت زمانی ارزش راهبردی دارد که به حفظ منابع، کاهش انزوا و تقویت ظرفیت تصمیم‌گیری کمک کند؛ نه آنکه صرفا بر امید به تغییر شرایط یا حمایت بیرونی استوار باشد. کاهش برداشت‌های تهدیدآمیز طرف مقابل نیز می‌تواند از تشدید چرخه بی‌اعتمادی و تلافی‌جویی جلوگیری کند.

شش درس از تاریخ جنگ‌های پلوپونزی

کتاب تاریخ جنگ‌های پلوپونزی نوشته توسیدید (Thucydides)، از آثار کلاسیک مطالعه جنگ و سیاست قدرت است. برخی از الگوهای مطرح‌شده در این اثر، چارچوبی برای فهم رقابت آمریکا و ایران فراهم می‌کنند؛ البته این مقایسه تحلیلی است، نه به معنای یکسان‌بودن دو وضعیت تاریخی.

۱. ترس از تغییر موازنه قدرت

توسیدید رشد قدرت آتن و ترسی را که این رشد در اسپارت ایجاد کرد، از عوامل اساسی جنگ می‌داند. این تحلیل بعدها با عنوان «تله توسیدید» در روابط بین‌الملل مطرح شد. در رویارویی آمریکا و ایران نیز برداشت‌های متقابل از تهدید اهمیت دارند. برنامه هسته‌ای، توان موشکی و نفوذ منطقه‌ای ایران از نگرانی‌های امنیتی آمریکا و متحدانش است؛ در مقابل، تحریم‌ها و حضور نظامی آمریکا در منطقه بر محاسبات امنیتی ایران اثر می‌گذارد. خطر هنگامی افزایش می‌یابد که اقدامات دفاعی یک طرف، از سوی طرف دیگر مقدمه‌ای برای تهاجم تلقی شود.

۲. ائتلاف‌ها و خطر گسترش درگیری

در جنگ پلوپونزی، اختلافات دولت‌شهرهایی مانند کورسیرا و کورینت به تشدید رقابت آتن و اسپارت کمک کرد. امروز نیز ارتباط میان آمریکا، اسرائیل، ایران و گروه‌های مسلح منطقه‌ای، امکان سرایت درگیری‌های محدود به بحران‌های گسترده‌تر را افزایش می‌دهد. اقدامی که یک طرف آن را پاسخی محدود می‌داند، ممکن است از سوی طرف مقابل عبور از خط قرمز تلقی شود و زنجیره‌ای از واکنش‌ها را راه اندازد.

۳. گفت‌وگوی ملوس و محدودیت اجبار

در گفت‌وگوی مشهور ملوس، آتنی‌ها بر نقش قدرت در مناسبات میان طرف‌های نابرابر تأکید می‌کنند. این بخش از کتاب، تصویری از سیاست قدرت‌محور ارائه می‌دهد. در روابط آمریکا و ایران نیز فشار اقتصادی و شروط مذاکره، این پرسش را مطرح می‌کنند که آیا اجبار می‌تواند به توافقی پایدار منجر شود؟ برتری نظامی و اقتصادی ممکن است هزینه مقاومت را افزایش دهد، اما لزوما به معنای توانایی تحمیل نتیجه‌ای پایدار نیست.

۴. لشکرکشی سیسیلی و خطر زیاده‌روی

لشکرکشی آتن به سیسیل در سال‌های ۴۱۵ تا ۴۱۳ پیش از میلاد، با شکست سنگین آتن همراه شد. این تجربه نشان می‌دهد گسترش اهداف نظامی، به‌ویژه در فاصله‌ای دور از مرکز قدرت، می‌تواند هزینه‌هایی فراتر از محاسبات اولیه ایجاد کند. در هرگونه درگیری گسترده با ایران نیز باید پیامدهای منطقه‌ای، امنیت تنگه هرمز، بازار انرژی و هزینه‌های اقتصادی جهانی را در نظر گرفت. موفقیت تاکتیکی الزاما به تحقق اهداف سیاسی نمی‌انجامد.

۵. تفاوت در شیوه‌های اعمال قدرت

آتن به قدرت دریایی و تجارت متکی و اسپارت از توان زمینی برخوردار بود. در مقایسه امروز، آمریکا از برتری گسترده دریایی و هوایی بهره می‌برد؛ ایران نیز از عمق جغرافیایی، توان موشکی و پهپادی و ظرفیت ایجاد هزینه در محیط پیرامونی خود برخوردار است. این تفاوت‌ها نتیجه جنگ را به‌تنهایی تعیین نمی‌کنند، اما نشان می‌دهند برتری در یک حوزه لزوما به معنای کنترل همه ابعاد درگیری نیست.

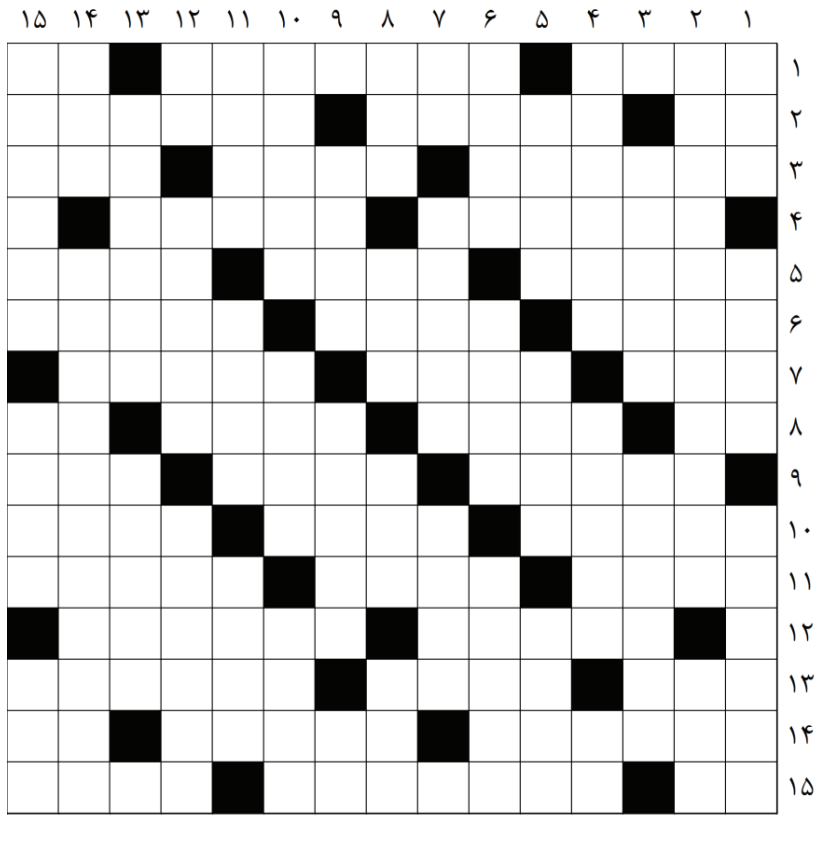
۶. چرخه تشدید بحران

توسیدید نشان می‌دهد جنگ‌ها گاه نه با یک تصمیم منفرد، بلکه با انباشته‌شدن واکنش‌ها، تعهدات ائتلافی و برداشت‌های تهدیدآمیز شکل می‌گیرند. هنگامی که هر طرف عقب‌نشینی را نشانه ضعف بداند، فضای مصالحه محدودتر می‌شود و اقدامات بازدارنده ممکن است ناامنی متقابل را افزایش دهند. مهار این چرخه به ارتباطات قابل اتکا، مدیریت حوادث و مذاکره‌ای نیاز دارد که بر موضوعات روشن، منافع متقابل و امکان راستی‌آزمایی استوار باشد. مع‌الوصف توسیدید پیشگوی آینده نبود؛ اهمیت اندیشه او در توضیح سازوکارهایی است که ترس، منفعت و غرور چگونه تصمیم‌گیرندگان را به سوی انتخاب‌هایی سوق می‌دهند که ممکن است پیامدهایی برخلاف اهداف اولیه داشته باشند. برای آمریکا، درس این تاریخ سنجش نسبت میان اهداف و هزینه‌های جنگ است؛ برای ایران، پیونددادن تاب‌آوری با محاسبه واقع‌بینانه و دیپلماسی. برای هر دو طرف، مسئله اصلی جلوگیری از تبدیل رقابت امنیتی به چرخه‌ای خودتقویت‌شونده از تهدید و تلافی است. تاریخ عینا تکرار نمی‌شود، اما الگوهای انسانی و ساختاری می‌توانند تکرار شوند. قدرت بدون شناخت محدودیت‌های خود، ممکن است به منبع آسیب‌پذیری تبدیل شود؛ و مذاکره، اگر بر شناخت متقابل و محاسبه هزینه‌ها استوار باشد، نه نشانه تسلیم، بلکه ابزاری برای حفظ منافع و جلوگیری از فاجعه است.

جدول ۵۴۳۱ طراح: بیژن گورانی

افقی:
۱- کوشا- مأمور اطفائیه- حایل میان دو چیز ۲- طاقچه‌بالا- آماسیده- از شناخته‌شده‌ترین فرم‌های موسیقی کلاسیک ۳- داروی ضدعفونی زخم- نوعی اثر موسیقایی سرگرم‌کننده- چند رأی ۴- عاطفی- آش هفت‌دانه ۵- حامله- شریف- دل‌آزردگی ۶- بناشده- بندگان- حزن ۷- سازمان تجارت جهانی- عاجز و درمانده- شکل و صورت ۸- موجود افسانه‌ای که به سراغ زن زائو می‌آید- یکی از سه حالت ماده- پرتلاش- دریا ۹- نام قدیم شهر آمل- فیلمی از بهروز افخمی با بازی نیکی کریمی- یک حرف و سه حرف ۱۰- مجاور- کوتاهی در انجام کار- کلیپس ۱۱- از تأثیرگذارترین دانشمندان جهان که سیستم تأمین برق مدرن جریان متناوب دستاورد اوست- حواله- آهن گداخته را روی آن می‌کوبند ۱۲- برافروخته- فاقد اصالت خانوادگی ۱۳- یک نفر- دارای طول زمانی- همسایگی ۱۴- خرابی- سراینده مثنوی عرفانی جام‌جم- تنها ۱۵- چوب خوشبو- از باشگاه‌های فوتبال اسپانیا- جاده هموار و شن‌ریزی‌شده

عمودی:
۱- نوعی بیماری پوستی- آخرین حرف الفبای یونانی- مادر اسفندیار در شاهنامه ۲- حرکتی در ورزش ژیمناستیک- خدعه و نیرنگ ۳- مرحبا- نام قدیم شهر ایذه ۴- مناسب استفاده روزمره- آهو- مادر عرب ۵- دیگ گرمابه‌های قدیم- شیون- خواهش ۶- واحدی در وزن- بنده- شهرستانی در کهگیلویه‌وبویراحمد ۷- نشانه صفت تفضیلی- سرچشمه- نزدیکی به خداوند ۸- ضمیر جمع- دلبر و جانان من برد دل و ... من- ابزار روزگار پیری- چوبه اعدام ۹- آشکار و نمایان- متواضع- قورباغه ۱۰- کدورت و رنجش- درک و فهم- محوکردن ۱۱- محدوده تور والیبال را مشخص می‌کند- ورم- از هفت‌سین نوروز ۱۲- گرداگرد دهان- جنگ نادرشاه و شاه گورکانی- ظرفیت ۱۳- نویسنده کتاب تاریخ تحولات اجتماعی ایران- دستگاه قدیمی نمایش فیلم ۱۴- پوشاندن- برای بازی در فیلم ارین براکووویچ برنده جایزه اسکار بهترین بازیگر زن شد ۱۵- نان کاملا برشته- توهین‌آمیز- بخش کوچکی از یک چیز

حل سودوکو ۴۴۲۶

۶	۷	۴	۱	۹	۳	۸	۵	۲
۳	۱	۵	۲	۴	۸	۷	۶	۹
۲	۹	۸	۵	۶	۷	۴	۳	۱
۴	۵	۱	۷	۲	۹	۶	۸	۳
۹	۸	۶	۳	۱	۴	۵	۲	۷
۷	۳	۲	۶	۸	۵	۱	۹	۴
۱	۴	۳	۹	۵	۶	۲	۷	۸
۸	۶	۷	۴	۳	۲	۹	۱	۵
۵	۲	۹	۸	۷	۱	۳	۴	۶

۸	۱	۲	۶	۷	۳	۵	۴	۹
۷	۹	۳	۴	۵	۸	۲	۱	۶
۶	۵	۴	۲	۱	۹	۷	۸	۳
۴	۸	۷	۳	۶	۵	۱	۹	۲
۳	۶	۵	۱	۹	۲	۸	۷	۴
۱	۲	۹	۸	۴	۷	۶	۳	۵
۹	۳	۶	۵	۸	۱	۴	۲	۷
۲	۴	۸	۷	۳	۶	۹	۵	۱
۵	۷	۱	۹	۲	۴	۳	۶	۸

حل جدول ۵۴۳۰

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ب	ر	ر	س	ی	س	و	ر	ه	■	ک	ر	چ	ک	
۲	د	م	ی	گ	و	ج	ه	■	و	ا	خ	و	ر	ی	
۳	ه	ز	ل	■	ا	ر	و	پ	ا	ی	ی	■	ب	س	
۴	ک	ی	■	چ	ش	ا	ی	ی	■	چ	ا	م	د	ه	
۵	ا	ن	گ	م	■	ح	ا	ک	م	■	ت	ن	ا	س	ب
۶	ر	ه	و	ا	ر	■	ت	ا	د	ب	■	ب	د	ب	و
۷	■	■	د	ن	ب	ه	■	ن	ع	ن	ا	ع	■	ی	ک
۸	ن	ف	ی	■	غ	ل	ی	چ	و	ا	ن	م	■	ل	س
۹	خ	ر	■	پ	ی	ا	ن	و	■	م	ه	ل	ت	■	■
۱۰	ل	و	ا	ش	■	ل	ک	ا	م	■	ا	ی	ک	ن	ا
۱۱	م	غ	ت	ن	م	■	ه	ن	ر	ی	■	و	ا	م	ق
۱۲	ر	■	ش	گ	ف	ت	■	ا	غ	ش	ت	ن	■	ا	د
۱۳	د	ز	د	■	س	ف	ر	ن	ا	م	ه	■	پ	ی	س
۱۴	ا	ی	ا	ی	ر	ا	ن	■	ب	ی	و	ه	ک	ش	ی
۱۵	ب	د	ن	ی	■	ل	ج	ن	ی	■	غ	ا	ر	ی	ه

سودوکو سخت ۴۴۲۷

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۴	۳					۱		۲
			۵			۹		۷
					۹			۶
			۷	۴		۲		
	۷			۵			۹	
		۳		۱	۲			
۷			۲					
۳		۶			۷			
۲		۵					۶	۹

سودوکو ساده ۴۴۲۷

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو
سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

			۱	۲	۵	۸	۷	
۳			۴				۹	
	۸				۹		۴	۲
	۷		۲	۱		۴	۵	
	۱						۳	
	۳	۹		۵	۴		۱	
۱	۹		۶				۸	
	۶				۷			۴
	۲	۳	۵	۸	۱			